

“TOPLU SÖZLEŞME VE GREV” SORUNLARI ÇÖZECEK Mİ?

Aydınlık Dergisi, 22 Ağustos 2010

Yıldırım Koç

Kamu çalışanlarının toplu görüşme süreci 15 Ağustos'ta başladı. 1 milyonu aşkın memurun ve sözleşmeli personelin temsilcisi olan üç konfederasyon bu tartışmanın içinde.

Benim dikkat çekmek istediğim nokta ise farklı.

Üç konfederasyon da, farklı gerekçelerle, toplu görüşme yerine toplu sözleşme istiyor. Haklılar. Gerçi Anayasa'nın 90. maddesinde 2004 yılı Mayıs ayında yapılan değişiklik sonrasında Türkiye'nin onaylamış bulunduğu 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmelerinin doğrudan uygulanırlık kazanmış olması nedeniyle zaten toplu sözleşme ve grev hakları var. Kağıt üzerinde varolan bu haklarının kullanılmasını istemeleri de gayet doğru.

Ancak katılmadığım nokta, toplu görüşme yerine toplu sözleşme olduğunda ve zaten hukuken var olup fiilen kullandıkları grev hakları bir de yasaya eklenince, sorunların çözüleceğini sanmaları.

12 Eylül darbesinden sonra üç yıl süreyle toplu pazarlık yapılamadı ve toplu sözleşme imzalanamadı. Süresi biten toplu iş sözleşmelerini, işçi temsilcilerinin azınlıkta olduğu Yüksek Hakem Kurulu yeniledi. Yenilenen toplu iş sözleşmeleri de yenileyenlere uygundu; 1963-1980 döneminde toplu iş sözleşmeleri aracılığıyla elde edilen hakların önemli bir bölümü toplu iş sözleşmelerinden çıkarıldı. Türk-İş'in genel başkanı 1979-1982 döneminde İbrahim Denizcier, 1982-1992 döneminde de Şevket Yılmaz'dı. Her ikisi de bugün hayatta değil. Yüksek Hakem Kurulu'ndan hak kayıplarına yol açan toplu iş sözleşmesi yenilemeleri çıktıkça, sivil yönetime ve “özgür toplu pazarlık” düzenine geçmeyi çok isterlerdi. Yüksek Hakem Kurulu yerine “özgür toplu pazarlık” istenirdi. “Özgür” olan neydi?

“Özgür toplu pazarlık”ın ne olduğu ANAP döneminde ortaya çıktı.

Türkiye’de kamu sektöründe genel ücret düzeyi genellikle zannedildiği gibi, 12 Eylül darbesi sonrasında düşmedi. Esas düşüş, “özgür toplu pazarlık” döneminde. Ücretler 1984-1988 döneminde sürekli olarak geriledi. DPT'nin oldukça güvenilir bir araştırmasına göre, Türkiye’de kamu sektöründeki işçilerin net gerçek ücretleri 1981 yılında yüzde 31,8 oranında arttı, 1982 yılında yüzde 14,3 oranında azaldı, 1983 yılında da yüzde 1,1 oranında arttı. Türkiye geneli net gerçek işçi ücreti ise 1981 yılında yüzde 17,5 oranında arttı, 1982 yılında yüzde 19,0 oranında azaldı ve 1983 yılında yüzde 7,0 oranında arttı. “Özgür toplu pazarlık” döneminde ise sürekli düşüş yaşandı. 1981 yılındaki ücret düzeyi 100 kabul edilirse, kamu sektöründeki ücretler 1988 yılında 46'ya düşmüştü.

“Toplu sözleşme” ve “grev” birçok kişi için sihirli sözcüklerdir. Halbuki bu kavramlar ve uygulamalar gerçekte birer araçtan öte bir şey değildir.

Eğer güçlüyseniz, ister toplu görüşme yapın, ister toplu sözleşme; gücünüz kadar hak alırsınız.

Eğer zayıfsanız, ister toplu görüşme yapın, ister toplu sözleşme; yine ancak gücünüz kadar hak alırsınız.

Güç nedir?

Bugün memurların ve sözleşmeli personelin karşısında AKP var. AKP'nin arkasında da başka güçler söz konusu. AKP, elindeki devlet kaynaklarının giderek daha büyük bir bölümünü sermayedar sınıfa, emperyalist güçlere ve kendi yandaşlarına ayırmaya çalışıyor. Memura niçin daha fazla pay versin?

O memur ki, büyük bir iş güvencesine sahip olmasına karşın yarıya yakını hâlâ bir sendikaya üye olmamış.

O memur ki, AKP iktidara geldikten sonra amir zoruyla Memur-Sen'in üye sayısını 42 binden 392 bine çıkarmış.

O memur ki, AKP'ye karşı iş durdurulması kararı alındığında ancak küçük bir bölümü eylem yapıyor.

O memura toplu sözleşme hakkı verseniz, karşınıza hükümet çıktığında, hükümet karşısında bugünkünden farklı biçimde mücadele edeceğini mi zannediyorsunuz?

Herkes gücü kadar hak alır.

Grev hakkına gelince yine bir yanılısama söz konusu.

25 Kasım 2009 günü genel grev yapan Türkiye Kamu-Sen ve KESK'e ve onlara bağlı sendikalara üye olan kamu çalışanlarına karşı bir dava açıldı mı? Hayır. Halbuki Anayasa'nın 54. maddesi genel grevi yasaklıyor. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda da grevi açıkça yasaklayan hükümler var. Diğer bir deyişle, memurların grev hakkı en geniş biçimiyle zaten var; hem hukuken var, hem fiilen var.

Ayrıca, 1984 yılında ilk grevler Dokgemi-İş Sendikası tarafından Desan ve Yıldırım tersanelerinde yapılmıştı. İki grev de başarısız kalmıştı.

1995 kamu kesimi grevlerini de en yoğun bir biçimde yaşayan kişilerden biriyim.

Türkiye tarihinin en büyük grevleri 1995 yılında yapıldı. 8 Eylül'de Tarım-İş Sendikası greve çıkmıştı. Diğer işyerlerinin grevleri 20 Eylül'den itibaren başladı. 13 Ekim'de Haber-İş Sendikası grev kırıclığı yaptı. Orman-İş Sendikası, bütün baskılara rağmen, grev kırıclığı yapmadı. 15 Ekim'de Tansu Çiller'in azınlık hükümetinin güvenoyu almasını önleyen Kızılay mitingi gerçekleştirildi. 25 veya 26 Ekim günü yapılan gizli bir toplantıda grevler sona erdirildi; ardından da sanki Başbakan Tansu Çiller'le görüşülüp bitirilmiş gibi kamuoyuna açıkladı. O toplantıda bulunan üç kişiden biri de bendim. Resmi grev belalı bir iştir. Sendika üyesinin tümünü greve çıkarmak ayrı bir derttir; grevi yenilgisiz bitirmek ayrı bir dert. 1995 grevlerinde bazı sendikalar grevlerinin Bakanlar Kurulu tarafından ertelenmesini sağlamak için elinden gelen çabayı gösteriyordu. 1995 kamu kesimi grevleri 10 gün daha sürseydi dağılma noktasındaydı. Halbuki şimdi uygulanan grev hakkı ne güzeldir. Bugün grev yaparsın, yarın işe gidersin, üç gün sonra bir başka direniş örgütlersin.

Memur ve sözleşmeli personelin sorunlarını, zaten var olan toplu sözleşme ve grev haklarının bir de yasalarla ifade edilmesi çözmez.

Sorunun çözüm yeri, karşılıklı güç alanıdır. Emir demiri keser. Zor oyunu bozar. Güçlüyseniz hak alırsınız. Güçlü değilseniz, üyenizi mitinge götürüyorsanız, üyenizi eyleme katamıyorsanız, hükümete karşı gövde gösterisi yapamıyorsanız, referandumda ya "EVET" için uğraşıyorsanız ya da "HAYIR" deme cesareti gösteremeyip Kürt milliyetçilerinin politikasını uyguluyorsanız, kimse size hak filan vermez.